

UPPGIFT OM BARNHEMSPLACERING FÄLLDE DOKUMENTÄR

Tre av SVT:s fyra ärenden friades vid granskningsnämndens senaste sammanträde. Det handlade om ett inslag i Agenda som innehöll statistik över uppehållstillstånd, ett reportage i Rapport om konflikten mellan Ryssland och Ukraina och en felaktig uppgift i Rapport om en iransk toppgeneral som rättades dagen efter. Däremot fälldes en dokumentär för intrång i privatlivet där det förekom uppgifter om en persons barnhemsplacering. Tidigare i maj friades även SVT:s rapportering om en hur en kd-politiker hade röstat i frågor som rörde kvinnors rätt till abort. Beslutet att fria togs av granskningsnämndens ordförande, utan att ärendet togs upp i nämnden.

AGENDA FRIADES TACK VARE GEDIGEN RESEARCH OM UPPEHÅLLSTILLSTÅND

FRIAT: Agenda, SVT2, 2019-01-03, inslag med statistik över beviljade uppehållstillstånd; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 19/03364.

Inslaget sändes inom ramen för en partiledardebatt i Agenda. Den inledde ett avsnitt som handlade om migration och asylfrågor. Bland annat sa en av programledarna följande:

”Just det, först ska vi ta en titt på läget. Rekordåret 2015 sökte 163 000 människor asyl i Sverige. Och sen dess har som bekant siffrorna sjunkit rejält.” (Fyra staplar över åren 2019, 2020, 2021 och 2022 visades med 21 000 på varje stapel, källa Migrationsverket) *”I år och de närmaste tre åren beräknar Migrationsverket att omkring 21 000 asylsökande per år kommer till Sverige. När det gäller de som får stanna –”* (Skylt med texten ”Upphållstillstånd till asylsökande och anhöriga visades och staplar växte fram över samma år som tidigare) *”- så ser det ut så här. Antalet asylsökande och deras anhöriga som fick uppehållstillstånd var som högst 2016 när 84 000 beviljades uppehållstillstånd. (På skylten visas 2015: 87 000, 2019: 24 000, 2020: 23 000, 2021: 21 000 och 2022: 20 000) ”I år räknar Migrationsverket med att 24 000 asylsökande och anhöriga till de som beviljats asyl får uppehållstillstånd och det där är en siffra som väntas sjunka under de närmaste åren.”*

En anmälare undrade varför Agenda enbart redovisade asylansökningar från 2015 och framåt. I det perspektivet såg det ut som om antalet var lågt ansåg anmälaren som menade att *”vänsterpolitisk propaganda”* lyste igenom.

Den andra anmälaren skrev att det angavs felaktiga siffror om uppehållstillstånd till asylsökande och anhöriga. Anmälaren som själv kontrollerat uppgifterna på Migrationsverkets hemsida menade att de var betydligt högre än vad som framkom i programmet. Anmälaren ansåg också att de angivna prognossiffrorna måste vara för låga.

SVT förklarade i sitt yttrande att anledningen till att 2015 redovisades som jämförelseår var att det var det år där det fanns en politisk enighet om att antalet asylsökande hade nått gränsen för hur många Sverige klarade av att ta emot. I slutet av året infördes gränskontroller och en hårdare tillfällig utlänningslag. Eftersom det vid tidpunkten för debatten pågick förhandlingar om en ny utlänningslag var det relevant att utgå från situationen kring år 2015. SVT slog också fast att redaktionen självfallet inte hade några partipolitiska avsikter.

När det gällde de konkreta siffrorna kunde SVT visa grund för dem genom att hänvisa till statistik och prognoser på Migrationsverkets hemsida. Dock fanns det ett litet undantag; enligt Migrationsverkets statistik över antalet beviljade uppehållstillstånd av asylskäl samt till anhöriga med flykting-/asylgrunder år 2016 adderades till 86 719, avrundat till 87 000. SVT konstaterade att programledaren tyvärr sa fel när han uppgav att antalet var 84 000. I grafiken redovisades den rätta siffran, men olyckligtvis framgick det där felaktigt att siffran gällde år 2015. SVT beklagade de uppkomna

felaktigheterna, men ansåg att det borde ha varit uppenbart att de inte hade tillkommit medvetet i avsikt att vilseleda publiken. Ingen av partiledarna i studion noterade heller att uppgifterna blivit fel på dessa två enskilda punkter. Mot bakgrund av att det rörde sig om två enskildheter i ett i övrigt gediget underlag som presenterades i samband med partiledarnas debatt ansåg SVT att programmet borde frias.

Granskningsnämnden gick på SVT:s linje och friade helt: *"Även om två av sifferuppgifterna i den statistiska presentationen inte var korrekta gavs en korrekt bild av den övergripande utveckling som var föremål för debatt. Vid en sammantagen bedömning anser granskningsnämnden därför att programmet inte strider mot kravet på saklighet i denna del. Vad anmälarna i övrigt anfört medför inte heller att programmet i övrigt strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. I denna bedömning har nämnden bland annat beaktat att SVT genom sitt yttrande visat grund för de övriga sakuppgifter som lämnades i den aktuella sekvensen."*

UPPGIFT OM BARNHEMSPLACERING VAR INTRÅNG I PRIVATLIVET

FÄLLT: *Pärlemor - en film om Marianne Mörck*, SVT1, 2020-01-01 och 2020-01-03, dokumentär om en artist; fråga om respekt för privatlivet. Dnr. 20/00480.

Dokumentären handlade om artisten Marianne Mörck och tog bland annat upp hennes barndom och uppväxt. I en sekvens besökte hon ett före detta barnhem där hon trodde att hon hade varit placerad som barn. I samband med besöket bläddrade hon i en handskriven bok med titeln "Dagbarn 1948". Uppslag ur boken filmades och Mörck läste delar av anteckningarna högt. I den sekvensen förekom ett namn på en person som varit placerad på barnhemmet. Den personen anmälde programmet eftersom publiceringen lett till att hen fått kännedom om sin vistelse på barnhemmet.

SVT skrev i sitt yttrande att publiceringen av de aktuella personuppgifterna var ett misstag. När SVT uppmärksammades på misstaget togs filmen bort från SVT Play och återpublicerades senare i en version där uppgifterna hade klippts bort.

Granskningsnämnden konstaterade att anmälaren gick att identifiera i programmet genom att bland annat för- och efternamn samt födelseår syntes i bild samt lästes upp. Uppgiften om barnhemsplaceringen utgjorde enligt granskningsnämndens mening ett intrång i anmälares personliga integritet. Något allmänt intresse som krävde att programmet utformades på ett sådant sätt fanns inte.

SVT HADE GRUND FÖR BESKRIVNING AV KONFLIKT MELLAN UKRAINA OCH RYSSLAND

FRIAT: *Rapport*, SVT1, 2020-01-13, kl. 19.30, inslag om Ukraina; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 20/00235.

I inslaget besökte Rapportens team östra Ukraina och rapporterade om situationen sex år in i konflikten mellan Ryssland och Ukraina mot bakgrund av att Ukrainas president Zelensky lovat att förhandla fram en fredsöverenskommelse med president Putin.

Reportaget från fronten gav en dystert stämningsbild av ett samhälle där tiotusentals personer som följd av konflikten fått lämna sina hem och där de som stannat kvar levde ett liv i uppgivenhet.

Reportern gav efter att ha intervjuat en kvinna som flytt från sitt hem en beskrivning av att kvinnan tillsammans med tusentals andra *"flytt för att slippa ett område som är styrt av en lokal maffia som har Ryssland i ryggen."*

Inslaget anmäldes av en person som menade att det saknades bevis för programledarens påstående i påannonsern om att det pågår ett krig mellan Ukraina och Ryssland. Anmälaren vände sig också mot uttrycket *"lokal maffia"* som förekom i inslaget.

SVT kunde i sitt yttrande hänvisa till dokumentation som visade att det pågår ett krig mellan länderna och att det genom åren har samlats mängder av bevis för att rebellerna i Donbass och Luhansk får stöd av Ryssland i sin krigföring såväl ekonomiskt som militärt och moraliskt. Dessutom anförde SVT att reporterns beskrivning av de som styr "folkrepublikerna" som "maffia" är ett uttryck för att dessa personer agerar självsväldigt och utan folkrättsligt och legalt stöd och att också detta är väl dokumenterat alltsedan krigsutbrottet.

Granskningsnämnden friade inslaget och skrev i sitt beslut att påannonseringen visserligen kan anses vara en förenklad beskrivning av Rysslands inblandning i konflikten i Ukraina, men att SVT i sitt yttrande visade grund för att Ryssland gett direkt stöd till pro-ryska rebeller i östra Ukraina och också pekat på att Ryssland var part i de senaste fredsförhandlingarna i Paris i december 2019. Därför stred inslaget inte mot kraven på opartiskhet och saklighet i denna del.

Enligt nämndens mening gick inte reporterns uttalanden om de styrande i området utöver vad som kan accepteras inom ramen för SVT:s kommentarsskyldighet.

RÄTTELSE FRIADE INSLAG OM IRANSK TOPPGENERALS DÖD

FRIAT: Rapport, SVT1, 2019-01-03, inslag om att en iransk general dödats; fråga om opartiskhet och saklighet samt beriktigande. Dnr. 20/00079.

Inslaget som handlade om att den iranske generalen Quasem Soleimani hade dödats påannonserades av programledaren: *Ja i morse dödades en av Irans mäktigaste män i den amerikanske attacken vid Bagdads flygplats och det väntas få stora konsekvenser i regionen.*

Under denna påannonsering fanns en skylt i bild: *Iransk toppdiplomat dödad.*

Speaker: *En första amerikansk projektil har just träffat den iranske generalens bilkonvoj nära Bagdads flygplats (...) General Quasem Soleimani ledde den iranska specialstyrkan Quds som USA beskyller för hundratals amerikaners död genom åren.*

Inslaget innehöll vidare ett uttalande av USA:s utrikesminister, en beskrivning av reaktionerna i Iran och en kommentar av utrikeskorrespondent Carina Bergfeldt. I alla dessa delar av rapporteringen och i övriga skyltar beskrevs Soleimani som general.

Tre anmälare reagerade på att den dödade iranske generalen Quasem Soleimani benämndes som "toppdiplomat". En anmälare var även kritisk till hur en reporter i inslaget refererade till Fox News som "presidentens favoritkanal" och "konservativ".

SVT skrev i sitt yttrande att redaktionen felaktigt benämnde Soleimani som "toppdiplomat" i rubriken i den digitala skylten, men att programledaren använde ordet general i löpet och i påannonseringen. Även i inslaget berättades det att Soleimani var general.

Den felaktiga skylten rättades dagen därpå i Rapportsändningen 19.30:

Så ska vi göra en rättelse: I en rubrik i vår sändning 19.30 igår kallade vi felaktigt Soleimani för toppdiplomat. Det ska vara toppgeneral och inget annat. Vi beklagar misstaget.

Granskningsnämnden konstaterade att SVT uppgett att generalen felaktigt benämndes som "toppdiplomat" i den digitala skylten, men eftersom SVT dagen därpå sände en rättelse av den felaktiga uppgiften ansåg nämnden att SVT följt bestämmelsen om beriktigande. Inslaget stred därför inte mot kravet på saklighet i denna del. Vad anmälarna i övrigt anför medförde inte heller att inslaget stred mot kraven på opartiskhet och saklighet.

NYHETSBEVAKNING AV EU-PARLAMENTARIKERS RÖSTANDE FRIADES

FRIAT: Aktuellt, SVT2, 2019-05-22, Nyhetstecken, SVT2, 2019-05-22, kl. 17.20 och Rapport, SVT1, 2019-05-22 och 2019-06-30, kl. 18.00 samt kl. 19.30, inslag om en svensk riksdagsledamot; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet. Dnr. 19/02562.

Ett avslöjande i Dagens Nyheter om hur Kristdemokraternas före detta EU-parlamentariker Lars Adaktusson röstat i frågor som rört kvinnors rätt till abort, väckte stor uppmärksamhet strax innan EU-valet i maj 2019. I de anmälda inslagen sas bland annat att DN granskat hur svenska EU-parlamentariker röstat i frågor som rörde aborträtten och att KD-ledamoten stack ut då denne 22 gånger röstat nej under åren 2014 och 2019. Kristdemokraternas partiledare intervjuades och denne sa att partiet stod bakom den svenska aborträtten. Det framgick i alla inslag att ledamoten avböjt att ställa upp på en intervju med SVT.

SVT:s rapportering i bland annat *Rapport*, *Aktuellt* och *Nyhetstecken* kritiserades av en anmälare för att vara partiska men inslagen friades av granskningsnämndens ordförande då de ansågs vara i linje med kraven på optiskhet och saklighet.

Lite senare anmälades inslagen även av den omnämnde före detta EU-parlamentarikern. Förutom att strida mot kraven på saklighet och opartiskhet skulle de även strida mot bestämmelsen om respekt för privatlivet enligt anmälares ombud. Dels var det sakligt fel att säga att EU-parlamentarikern ”röstat emot abort” då denne hade röstat mot att själva abortfrågan över huvud taget skulle föras upp på EU-nivå. Påståendet att han röstat emot abort upprepade gånger som framförts i SVT var vilseledande och utpekandet som abortmotståndare hade inneburit ett stort lidande för anmälares personligen.

SVT anförde i yttrande att bedömningen gjorts att ”röstat emot aborträtten” var en saklig beskrivning när ett komplicerat förfarande skulle beskrivas kortfattat i exempelvis rubriker och speakertexter. Nyhetsredaktionerna sökte kommentarer från den förre EU-parlamentarikern men denne ställde inte upp på intervjuer. Frågan hade ett stort allmänintresse då det bara var dagar kvar till EU-valet och det var relevant för väljarna att få veta hur den förre EU-parlamentarikern resonerat då han röstat i frågan. SVT ansåg därför att rapporteringen var i linje med kraven på saklighet och opartiskhet. Likaså var det en politisk fråga med stort allmänintresse och rapporteringen var utformad så att den inte innebar ett intrång i anmälares privatliv.

SVT:s ståndpunkter utvecklades ytterligare i tilläggsyttrande utifrån anmälares kommentarer.

Granskningsnämnden valde att låta en ordförande fria inslagen direkt istället för att låta ärendet avgöras av granskningsnämndens ledamöter vid ordinarie sammanträde såsom oftast sker i ärenden där programföretaget yttrat sig. Nämnden, genom ordföranden, fann inte skäl att göra en annan bedömning än tidigare avseende saklighet och opartiskhet. Likaså ansåg de inte att det lämnades några uppgifter av intrångskaraktär om EU-parlamentarikern. Inslagen stred därför inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!